
ÚJ KIHÍVÁSOK A PEDAGÓGIAI GYAKORLATBAN KONFERENCIA

PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Vitéz János Tanárképző Központ
Óvó- és Tanítóképző Tanszék

Esztergom, 2016. október 7.

ELŐSZÓ

A konferencia célja a szüntelenül változó társadalmi-gazdasági helyzet következtében jelentkező hatások megvitatása mind a tanítóképzés, mind az óvodapedagógus-képzés oktatási területén, továbbá módszertani újító törekvések a pedagógiai gyakorlatban, hagyomány és új távlatok, tehetséggondozás, felzárkóztatás, mentálhigiéné az oktatási gyakorlatban. Az egynapos tudományos eszmecserét az óvodapedagógia és a tanítóképzés, valamint az oktatás és nevelés aktuális kérdéseiről valamennyi hazai képzőhely bevonásával, továbbá az elmélet és gyakorlat kölcsönösségének jegyében a gyakorlati terep, azaz az óvodák és az iskolák képviselőinek részvételével rendezzük.

PROGRAM

HELYSZÍN:

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
Vitéz János Tanárképző Központ
2500 Esztergom, Majer I. u. 1-3.

2016. október 7. | PÉNTEK

9.00–10.00 Regisztráció

10.00–10.05 A konferenciát megnyitja Dr. Gloviczki Zoltán intézetvezető

10.05–11.00 Plenáris előadások
Helyszín: Díszterem
Dr. Kósa Éva egyetemi tanár, PPKE BTK:
Változások és változatlanságok a nevelés céljaiban

11.00–11.15 Kávészünet

11.15–12.30 Dr. Szekeres Ágota intézetvezető, ELTE BGGYK Atipikus
Viselkedés és Kogníció Gyógypedagógiai Intézet:
A tanulásszervezés kérdései és a szociális kapcsolatok
alakulása integráló közösségekben

12.30–14.00 Ebéd
Séta az esztergomi Várhegyen vezetővel

14.00– Szekcióülések

SZEKCIÓK

1. ÉRTÉKKÖZPONTÚ NEVELÉS - örök és változó értékek, nevelési hangsúlyok régen és napjainkban

Helyszín: Díszterem

Szekcióvezető: Dr. Tölgyessy Zsuzsanna

14:00–14:20 Körmöci Katalin: *16 éve vezettük be az Óvodai Nevelés Országos Alap-programját - eredmények és gondok a megvalósításban*

14:20–14:40 Némethné Dr. Varga Andrea: *Középpontban az olvasó – avagy a szövegértési kompetenciák fejlesztése*

14:40–15:00 Vargáné Dr. Nagy Anikó: *A külső világ élménye a gyermek számára*

15:00–15:20 Dr. Nagy György: *A kísérletezés szerepe a világ megismerésében*

15:20–15:40 Dr. Kovácsné Papp Szilvia: *Jelenlét és dialógus a pedagógiai szituációban*

15:40–16:00 Dr. Tölgyessy Zsuzsanna: *Árgyelus és a minyonok. Lehetséges-e szintézis a múlt, jelen és jövő közt?*

2. MŰVÉSZETEK - a mese, az ének-zene, a gyermektánc, a testi nevelés

Helyszín: 304. terem

Szekcióvezető: Heckel Zoltán

14:00–14:20 Dr. Sinka Annamária: *A digitális történetmesélés integrálásának lehetőségei a pedagógusképzésben*

14:20–14:40 Dr. Hernádi Mária: *Gyermekvers és tárgyas líra*

14:40–15:00 Heckel Zoltán: *Iskoláskorúak egészség-magatartási szokásai*

15:00–15:20 Korda Eszter: *Epika-projekt hetedik osztályban: a Szent Péter esernyője és a populáris ifjúsági irodalom találkozása a kézművesasztalon*

SZEKCIÓK

3. ANYANYELVI ÉS IDEGENNYELV OKTATÁS - párhuzamosság, fáziseltolás

Helyszín: 205-206. terem

Szekcióvezető: Horváthné Dr. Farkas Éva

14:00–14:20 Dr. Magyar Ágnes: *Gamifikáció az oktatásban*

14:20–14:40 Nábrádiné Dr. Jurasek Ibolya: *Új helyesírás, régi kihívás*

14:40–15:00 Horváthné Dr. Farkas Éva: *„Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra!”
A gyermekkori kétnyelvűség előnyei*

15:00–15:20 Dr. Szaszko Rita: *A két tanítási nyelvű általános iskolai programok szülői szemmel*

15:20–15:40 Dr. Furcsa Laura: *Akadémiai és életkézségek integrálása a nyelvtanításban*

15:40–16:00 Dr. Juhász Márta: *Tanuljunk másképp! Innovatív módszerek a nyelvtanításban*

4. CSALÁD, ÓVODA, ISKOLA - átmenetek, egymásra való hatások, változások, elvárások

Helyszín: 307. terem

Szekcióvezető: Dr. Miklós Ágnes Kata

14:00–14:20 Dr. Pálfi Sándor: *Tanítás, fejlesztés, nevelés - Melyik a magyar óvoda?*

14:20–14:40 Lázár Katalin: *A tehetséggondozás módszerei és gyakorlati alkalmazásuk lehetősége óvodában, általános iskolában*

14:40–15:00 Molnár Balázs: *A roma családok és az óvoda kapcsolata - szülői perspektívák*

15:00–15:20 Dr. Golyán Szilvia: *A kisgyermekkori intézményváltás hazai problémaköre*

15:20–15:40 Dr. Miklós Ágnes Kata: *Az intézményes nevelésen kívül. Magántanulónak lenni – választás vagy kényszer?*

15:40–16:00 Dr. Czékus Géza: *Az integrált oktatás lehetőségei a Környezetünk tantárgy tanításában*

SZEKCIÓK

5. PEDAGÓGUSKÉPZÉS ÉS TOVÁBBKÉPZÉS

Helyszín: 309. terem

Szekcióvezető: Homor Lajos

14:00–14:20 Dr. Borsos Éva: *Tantermen kívüli oktatás egyetemünkön*

14:20–14:40 Dr. Patocskai Mária: *Tantermen kívüli oktatási helyszínek a magyar és a szerb közoktatásban*

14:40–15:00 Horák Rita: *A természetismeret módszertan beépülése a szabadkai magyar tannyelvű tanítóképző kar BA képzésébe*

15:00–15:20 Kisné Dr. Bernhardt Renáta/Kriegel Zsófia: *„Tyúkanyó vagy rakétakilövő”? Avagy főiskolai hallgatók nézetei a pedagógus szerepéről*

15:20–15:40 Pivók Lászlóné Gajdár Klára: *Elmélet és gyakorlat kapcsolatának dilemmái az óvodapedagógusok alap- és szakmai megújító képzésein*

15:40–16:00 Kovács Edina: *Az óvodapedagógusok jellemzői a továbbképzések tükrében*

16:00–16:20 Homor Lajos: *Új „kütyük” a pedagógusképzésben*

6. MÉDIA, VIZUÁLIS NEVELÉS

Helyszín: 201. terem

Szekcióvezető: Dr. Kósa Éva

14:00–14:20 Pivók Attila: *A pedagógusok digitális kompetenciája és az ITK eszközök használata a gyakorlat során*

14:20–14:40 Horváthné Csapucha Klára: *A vizuális nevelésben rejlő lehetőségek a prevención és fejlesztésen át a tehetséggondozásig*

14:40–15:00 Dr. Magyar Ágnes: *Óvodáskorú gyermekek médiabefogadási szokásai*

15:00–15:20 Tüske-Hegedűs Andrea: *Kérdésekkel a félelem ellen – Közelítések egy afrikai mese világához a tanórán és otthon Michel Ocelot Kirikou és a boszorkány...c. filmje alapján*

15:20–15:40 Balla Gergely: *A századforduló vizuális oktatásának párhuzamai a korabeli művészeti tendenciákkal*

ABSZTRAKTOK

BALLA GERGELY:

A századforduló vizuális oktatásának párhuzamai a korabeli művészeti tendenciákkal

Balla Gergely egyetemi tanársegéd

Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ Óvó- és Tanítóképző Tanszék

A századfordulón aktuális, vizuális neveléssel kapcsolatos szakmai kérdések, viták, gondolatok és a felsoroltak mentén megfogalmazott tantervek jellemezhetik legjobban a vizualitásról való szakmai megalapozottságú, és ezáltal a polgárság szélesebb rétegét érintő, általánosan ható vizuális és művészeti közgondolkodást.

A Magyar Paedagogia periodika századfordulón kiadott köteteiben rátalálunk ezekre az értekezésekre és vitákra. A folyóirat nyilván nemcsak vizuális témájú cikkei a magyar helyzet bemutatása, elemzése mellett más országok gyakorlatának a bemutatását és az oktatásüggyel foglalkozó szerzők módszertani írásait, gyakorlatban is definiált, szintetizált pedagógiai világképeit is tükrözik. Egyrészt azért találjuk fontosnak a korabeli iskolai nevelésnek és a kapcsolatrendszerének kutatását, mert tükrözi a vizualitás társadalmi szerepét, jellegét és a kommunikációban való egyre hangsúlyosabb funkcióját. Emellett a polgárság felfogásának valósabb tükrre, elkülönítendő az általánosabb vizualitást a korabeli, izoláltabb esztétikai diskurzusnál.

Szerencsénkre a századfordulón szakmai kérdések mentén vita alakult ki a rajzoktatásról, így véleményben hozzávetőlegesen két párta szakadt rajztanárok a Rajztanárok nagygyűlésén az előadásban bemutatott vitatételek felsorolásában fogalmazták meg elképzeléseiket a rajzoktatásról, mely elképzelések rendre reflektálnak a korabeli vizualitás és művészet aktualitásaira. A több mint 110 (!) különböző szintű képzést képviselő rajztanár és „rendkívüli” tanító, a tervezett nagygyűlés előkészítő bizottsága vitatételekkel olyan kérdéseket fogalmazott meg, amely kérdésekből többet tudhatunk meg a hazai rajztanítás helyzetéről és aktualitásairól, mint magából a későbbi számban publikált konszenzusból. Így tulajdonképpen egy átfogó képet kaphatunk az aktuális általános elemi iskolai és líceumi rajzoktatásról és problémáiról.

Emellett vizsgálhatjuk azt, hogy száz év alatt mit tudott teljesíteni a rajzoktatás az ezredfordulóra a századelő reformjaiból és ezalatt milyen szemléletváltás történt, illetve ma a kortárs vizualitással milyen alapvető kapcsolatban áll(hat) a vizuális nevelés.

DR. BORSOS ÉVA:

Tantermen kívüli oktatás egyetemünkön

doc, dr Borsos Éva, prof. dr Czékus Géza, doc dr Horák Rita

Újvidéki Egyetem, Magyartannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

e-mail: bborsoseva@gmail.com, czekusgeza@gmail.com, horakrita@gmail.com,

A XXI. század számos kihívás elé állítja a pedagógusokat. Ilyen például az információs és kommunikációs technológiák (IKT) használata, az integrált oktatás, a természetben való óratartás stb. Ez utóbbi napjaink digitalizált világában újra előtérbe került. Tanítóképző karként egyetemünk nagyon fontosnak tartja hallgatóink megfelelő felkészítését, e miatt oktatjuk harmadévből a kirándulások, látogatások szervezése elnevezésű tárgyat, és a nyolcadik szemeszterben a

zoopedagógia választható kurzus.

A kirándulások, séták látogatások kurzus elméleti és gyakorlati részből áll, melyek során a hallgatók képessé válnak az intézmények falain kívül is tanítási egységeket feldolgozni és megszerettetni a diákokkal a természetet és az élővilágot. Az elméleti órák alkalmával megismerkednek a kirándulások, látogatások és séták fogalmával és fontosabb ismérveivel. Elsajátítják, hogyan kell megtervezni, sikeresen megvalósítani és kielemezni ezeket. Lényeges szempont, hogy a végeredmény ne csak a friss levegőn való tartózkodás legyen. A fő cél a gyerekek ismereteinek bővítése, a már meglévőek elmélyítése és gyakorlati alkalmazása. A gyakorlati órák alkalmával különféle természeti és társadalmi környezetbe látogatunk el, ahol a hallgatók elsajátítják, hogyan kell a tanulókkal dolgozni az iskola falain kívül, milyen feladatokat tudnak nekik adni stb. Nagy hangsúlyt fektetünk kreativitásuk fejlesztésére is.

A zoopedagógia kurzus szintén elméleti és gyakorlati részből áll, melyet a palicsi állatkertben tartunk meg. Ezek során a hallgatók megismerkednek a növénygyűjteménnyel, az itt élő állatokkal és az állatkertek pedagógiai szerepével.

DR. CZÉKUS GÉZA:

Az integrált oktatás lehetőségei a Környezetünk tantárgy tanításában

Dr. Czékus Géza egyetemi tanár dékánhelyettes
Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka
czekus.geza@gmail.com

Kominusz ismert állítása, mely szerint azt, amit a természetben megtanulhat a gyerek, azt minden változtatás nélkül a természetben kell, hogy megismerje. Kominusz óta nagyon sok idő eltelt, de oktatásunk e téren ahelyett, hogy előre haladt volna, sajnos, stagnál, vagy – mondhatnánk – eltávolodik a természettől, a holisztikus oktató-nevelő munkától. Ez első sorban az alsó tagozatos gyerekek oktatására vonatkozik. Az 5-10 éves gyerekek környezetüket egy egésznek látják és élük meg. Az iskoláskor előtti intézmények tanmenete még tartja magát ehhez a sarkalatos tényhez, de az iskolai programok már kevésbé. Ez utóbbiak ezt az egészet tantárgyakra bontják. Ugyanaz a jelenség, tárgy, élőlény az egyik órán a környezetismeret, a másikon a matematika, a harmadikon az anyanyelv óra anyaga. Az eredmény egy kaotikus tudás lesz. A fő ismeretforrás a tankönyv és a tanító. Ha tiszteletben tartanák Koménusz nézetét és a gyerekek pszichofizikai fejlettségét, akkor joggal várnánk el, hogy oktatásunkban gyökeres változtatásokra van szükség. Többek között a tankönyvek is az integrált oktatás szolgálatában kellene, hogy álljanak. Jelen munkánk ezzel a problémával foglalkozik: hogyan igazodnak a tanmenetek, tankönyvek és nem utolsósorban a gyakorló pedagógusok az integrált oktatás elvárásaihoz? Összehasonlítottuk a hazai és az anyaországi programok és tankönyvek koncepcióját, felépítését és tartalmát. Főleg a hazai tanmenetek azok, amelyek figyelmen kívül hagyják a lehetőségeket. Mivel a környezetünk tantárgy a „központi” tantárgy, ezért mi is azt helyeztük a kutatásunk homlokterébe. Kulcsszavak: oktatás, integrált oktatás, tankönyv, környezet tantárgy.

DR. FURCSA LAURA:

Akadémiai és életkézségek integrálása a nyelvtanításban

Dr. Furcsa Laura főiskolai docens
Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti és Pedagógiai Kar
Szerzőtárs: Madarász Beáta

A 21. századi életkézségek fogalma azokra az életkézségekre utal, melyek a modern életben történő boldoguláshoz

nélkülözhetetlenek. Kutatásunkban az vizsgáltuk, hogyan járulnak az idegen (angol) nyelvi órák ezen készségek fejlesztéséhez. Az elméleti háttér ismertetésének keretében vizsgáljuk, melyek ezek a legfontosabb készségek.

Kutatásunkban angol nyelvet tanító (N=40) pedagógusok tapasztalatait, attitűdjét vizsgáltuk online interjúk keretében.

A kutatás eredményeképpen megállapítható, hogy a tanárok nagy része egyetért vele, hogy az életkészségek fejlesztése hatással van a nyelvi készségekre, a tanulási folyamat meghatározó tényezőire pozitívan hat, számos készség fejlődését tapasztalták, főként a kommunikatív, kognitív és a személyes kompetenciák területén. Tapasztalták pozitív hatását a gyermekek gondolataik és érzelmeik pontosabb kifejezésében, ugyanakkor a racionális és a kritikai gondolkodás fejlesztésében is. Az idegen nyelvi feladatokkal lehetőség van további akadémiai és életkészségre fókuszálni, mint például a problémamegoldás, analitikai készségek, kooperáció, verbális és nem verbális kommunikáció, az egymástól való tanulás képessége, aktív hallgatás, tárgyalási képességek. Azonban a mindennapokban ezeket a módszereket mégis csupán negyedük alkalmazza tudatosan. A művészetek alkalmazása nyelvi órákon, illetve a 21. századi készségek tudatosan átgondolt fejlesztése mégis háttérbe szorul a gyakorlatban. A megkérdezett interjúalanyok válaszai alapján többnyire a kezdeményező-készség hiánya húzódik meg a háttérben. Az idő, az eszköz és a tanmenet szabta határok mellett megjelenik egyfajta félelem az új technikáktól. A tanult tanulási formák befolyása sokszor olyan erős módszertani korlátot jelent, mely nehezen enged teret az újnak és bizalmatlanságot kelt az innovatív törekvésekkel szemben.

A differenciált oktatásban, a gyermekek egyéni bánásmódban történő részesítésében, a hátrányos helyzetű tanulók sikerélményhez juttatásában is komoly szerepe van ezen módszerek alkalmazásának. Előadásunkban néhány gyakorlati példán keresztül bemutatjuk, hogy a 21. századi életkészségek hogyan jelenhetnek meg egyszerű feladatokban, melyek hétköznapi körülmények között és hagyományos tanmenet követése mellett is megvalósíthatók.

DR. GOLYÁN SZILVIA:

A kisgyermekkorú intézményváltás hazai problémaköre

Dr. Golyán Szilvia egyetemi adjunktus
ELTE Tanító- és Óvóképző Kar
golyan.szilvia@tok.elte.hu

A dokumentumelemzés módszerét alkalmazva, az intézményváltással összefüggésben (is) értelmezhető hazai kutatási eredmények feldolgozása során igyekeztem a felmerült problémákat mintegy „csokrokba fogni”.

A problémátörténeti áttekintés során egyrészt arra kerestem a választ, hogy a hazai kisgyermekkorú nevelés rendszerének mely tényezői „akadályozhatják” a gyermekeket az intézményváltás során; másrészt célom volt „felkutatni” az átmenet okozta gondok megoldására irányuló hazai kezdeményezéseket. Mindezek érdekében kísérletet tettem a témával ilyen vonatkozásban összefüggésbe hozható teljes körű hazai szakirodalom feldolgozására.

Áttekintve a hazai kutatási eredményeket, szakmai megnyilvánulásokat, találok számos megközelítési móddal. A feltárt problémakörök – mint az intézmények együttműködése, a korai tanítás, az eltérő fejlettségi szint, az affektív tényezők, az intézményválasztási szabadság, a rugalmas iskolakezdés és az iskolai teljesítmény – közül néhány kiemelt jelentőségűnek bizonyult.

Kutatásomnak e fázisában keletkezett eredményeim megerősítettek abban a korábbi felismerésben is, hogy az óvoda és az iskola közötti átmenetre vonatkozó tudományos igényű vizsgálatok (akár leíró jellegűek, akár összefüggést keresők voltak) vagy a rendszerszintű működésre vagy a gyerekek csoportjaira irányultak. Lényegében így jellemezhető a véleményfeltáró kutatások is, mert e két dimenzió határozta meg a kérdések irányát, illetve a válaszok elemzését.

HECKEL ZOLTÁN:

Iskoláskorúak egészség-magatartási szokásai

Heckel Zoltán egyetemi tanársegéd

Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ Óvó- és Tanítóképző Tanszék

heckel.zoltan@btk.ppke.hu

A magyar lakosság születéskor várható legmagasabb élettartama tekintetében lényeges fejlődés történt az elmúlt években. Az emelkedő számadatok hátterében elsődlegesen az orvostudomány és a technológia rohamos fejlődését, valamint a javuló életkörülményeket sejtetik az epidemiológiai kutatásokat végző szakemberek. Azonban az egészségben eltöltött életek száma már lényegesen árnyaltabb képet mutat, messze elmarad a nyugat-európai átlagtól. A betegségteher, amely életünket végigkíséri, nagyban befolyásolhatja a mindennapi tevékenységünket, és ronthatja az életminőséget. Az egészséget meghatározó tényezők tekintetében az életmódot tartjuk a leghangúlyosabbnak. A gyermekkorban elsajátított magatartásminták adják az alapját a későbbi, felnőttkori életvitelnek, ezért az egészséges életvitel kialakítása gyermekkorban nem csak biológiai szempontból fontos. Ez az alapozó időszak, és az itt elsajátított egészség-magatartási szokások mélyen beépülnek és meghatározóvá válnak a későbbi felnőttkor számára. Számos hazai és nemzetközi empirikus kutatási eredmény mutatja azt, hogy az iskoláskorú fiatalok egészség-magatartása korántsem kedvező a táplálkozás és a fizikai aktivitás tekintetében. Az előadás célja egyrészt bemutatni az iskoláskorú fiatalok egészség-magatartási szokásainak legfontosabb jellemzőit a témával foglalkozó hazai kutatások alapján, másrészt áttekinteni az iskolai keretek között zajló egészségfejlesztő intervenciók programokat és az egészségpszichológiai kutatási irányzatokat napjainkban, valamint ismertetni a tudományosan megalapozott és a gyakorlatban is kipróbált egészségfejlesztés-módszertani megoldásokat.

Kulcsszavak: egészség, egészségmagatartás, iskolai egészségfejlesztés

DR. HERNÁDI MÁRIA:

Gyermekvers és tárgyas líra

Dr. Hernádi Mária egyetemi adjunktus

Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ Óvó- és Tanítóképző Tanszék

Az ún. „objektív tárgyas líra”, vagy egyszerűbben „tárgyas költészet” legfontosabb ismérve, hogy lemond a reflexióról az ábrázolás, illetve az ábrázolt tárgy melletti teljesebb jelen-lét, a vele való kizárólagos együtt-lét javára. A költői figyelem fókusza megmarad az ábrázolt tárgy mellett, a vele való azonosulásban, és nem tér vissza a líra énhez, a vers beszélőjéhez és annak érzelmeihez, gondolataihoz. Ez a költői attitűd alapvetően szokatlan a líra műnemi erőterében, amely évszázadokon keresztül a vallomásszerű és az önreflexió jegyében alakult. Éppen ezért hoz ez az irányzat és módszer – elsősorban T. S. Eliot, R. M. Rilke, vagy a magyar József Attila életműve nyomán – gyökeres fordulatot és megújulást a költészet történetében.

A tárgyas költészet által képviselt látásmód filozófiai szempontból (v.ö. Martin Buber, Emmanuel Lévinas) a figyelem legtökéletesebb formája, mely képes maradéktalanul a mindenkori Másik, a mindenkori Te felé fordulni, annak javára időlegesen lemondva saját énjéről. Ennek a látásmódnak, ennek a teljes jelenlétbe hozó figyelemnek szép példáját fedezhetjük fel abban, ahogy a gyermekek néznek és látnak. Ezt a valósághoz való sajátosan gyermeki viszonyulást önfeledtségnek is szoktuk nevezni, s ez a szó igen találóan, pontosan mutatja, miben is áll a párhuzam a tárgyas lírikus és a gyermek tekintete közt. Az műfaji terület pedig, ahol az előbbi tudatosan idézi meg az utóbbit: a gyermeklíra.

A konferencia-előadás a későmodernség magyar lírájában, elsősorban az Újhold költőgenerációjához tartozó alkotók (pl. Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes) gyermekeknek szánt műveinek tükrében mutatja be a felvázolt párhuzamot.

HOMOR LAJOS:

Új „kütyük”a pedagógusképzésben (Digitális eszközök a tanítóképzésben)

Homor Lajos kiemelt vezető informatikatanár

Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ Óvo- és Tanítóképző Tanszék

Az előadás röviden bemutatja az elmúlt évek azon IKT-tendenciáit, amelyek hatással voltak a közoktatásra, és ezen keresztül a pedagógusképzésre.

Ennek során röviden ismertetésre kerül a PPKE BTK esztergomi képzési helyén elérhető infrastruktúra létrejöttének története és a jelenleg rendelkezésre álló eszközrendszer. Bemutatásra kerülnek továbbá azok a kurzusok, amelyekben felkészítjük a hallgatókat az IKT eszközök tanításban történő alkalmazására.

Kiemelten foglalkozik azokkal a hardver- valamint szoftver-eszközökkel, amelyek az oktatás folyamatában az interaktivitást és a játékosítást (gamification) támogatják. Az előadás címében szereplő „kütyü” – iskolás tanulók által megfogalmazott – jelentésének bemutatását követően ismertetésre kerül néhány olyan eszköz a hozzájuk tartozó szoftvekekkel – mobiltelefon, BBC micro:bit, Lego Mindstorm – amelyek vagy az egyre inkább középpontba kerülő programozástanítást (kódolástanítás) támogatják, vagy a gyerekek tanítási órákon való együttműködését, valamint interakcióját segítik elő.

HORÁK RITA:

A természetismeret módszertan beépülése a szabadkai magyar tannyelvű tanítóképző kar BA képzésébe

Horák Rita docens

Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

Szerzőtársak: Czékus Géza, Borsos Éva

A szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karon tanító- és óvodapedagógus-képzés folyik. A képzés négyéves alapképzésből és egyéves mesterképzésből épül fel. A hallgatók az első két évfolyamon az alapozó tárgyakkal ismerkednek meg, míg a képzés harmadik évétől előbb a módszertanok elméleti, később a gyakorlati elsajátításával foglalkoznak. Harmadik éven a Környezetismeret módszertan tárgy keretein belül sajátítják el a természeti és társadalmi ismeretek módszertanára vonatkozó elméleti és gyakorlati tudnivalókat. Néhány éve a harmadéves Környezetismeret módszertan gyakorlati órák részét képezik a szimulációs óratartások is, amellyel kapcsolatban a hallgatók visszajelzései nagyon pozitívak. Ezen szimulációk alkalmával, egy-egy tanítási egység, illetve foglalkozási egység egészét vagy részét próbáljuk meg feldolgozni/eljátszani az általános iskolások, illetve óvodások szintjén. A negyedévesek már eljárnak a gyakorló iskolákba/óvodákba és ott vizsgaórákat tartanak, melyekre a mentor és az osztálytanító segítségével készülnek fel.

Hogy a hallgatóink tapasztalata minél szélesebb körű legyen, az alsóbb évfolyamok (első és második) év végén egy hetet hospitálni mennek, és erről hospitálási naplót vezetnek. Harmadik éven ez a gyakorlat már két hétre bővül. Negyedik éven az önálló módszertani gyakorlatok négy hetet tesznek ki. Ebből egy hét szeptemberben és egy hét decemberben, két hét pedig év végén, májusban van. Ilyenkor már egyedül tartják az óráikat, de ezt tanítói felügyelettel. Munkájukról naplót vezetnek.

A gyakorlóiskolában a hospitálási órák számának bővülésével szélesedik a hallgatók gyakorlási, tapasztalási lehetősége, úgy véljük, hogy hallgatóinknak több iskolai látogatásra és óratartásra lenne szükségük az egyetemi évek alatt.

Kulcsszavak: Módszertan, tanító, óvodapedagógus, óvoda, iskola

HORVÁTHNÉ CSAPUCHA KLÁRA:

Az óvodai vizuális nevelésben rejülő lehetőségek a prevención és fejlesztésen át a tehetséggondozásig

Horváthné Csapucha Klára- fejlesztőpedagógus, vizuális előadó

Az elmúlt 43 évet gyermekek és pedagógusok képzésével, továbbképzésével töltöttem. Megtapasztalhattam a hagyományos óvoda, majd a speciális szükségletű gyerekek és a nevelési Tanácsadók rendszerébe bekerült tanulók problémáit is. Megyei szakértőként és akkreditált képzésvezetőként találkoztam az óvónóket, fejlesztő és tehetséggondozó szakembereket foglalkoztató kérdésekkel is. Ezért tartom fontosnak, hogy beszéljünk a vizuális nevelés sokoldalú megközelítéséről, a szemléletváltásról és annak várható eredményeiről.

Előadásom első részében a művészeti nevelésről, mint az érzelmi intelligencia kialakulásának fontos színteréről beszélek. Kiemelve azokat a művészetterápiás elemeket, melyeket a folyamat hordoz magában. Ez maga az alkotás, a változatos technikák megismerése, a játékosága.

Szólnék a kreativitás fejlesztésének gyakorlati lehetőségeiről, a minden életkorban és fejlettségi szinten megvalósítható, sikerélményt adó, önbizalmat növelő, alkotó játékról. Ebben a részben a megelőzés, a fejlesztés lehetőségeiről, majd a kialakult probléma korrigálásának, felzárkóztatásának gyakorlati lehetőségeiről esne szó.

Az előadás második részében a gyakran felmerülő kérdésekről beszélnék: a vegyes csoport, a speciális szükségletű gyerekek és a tehetséggondozás mint napi pedagógiai feladatok a csoport életében. Végül sok melléklet bemutatásával illusztrálnám a gyakorlati megvalósítás lehetőségeit. Kis játékkal, saját élménnyel zárva a beszélgetést.

HORVÁTHNÉ DR. FARKAS ÉVA:

„Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra!” A gyermekkori kétnyelvűség előnyei

Horváthné dr. Farkas Éva egyetemi adjunktus

Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ Óvó- és Tanítóképző Tanszék

farkas.eva@btk.ppke.hu

A mai korban már szinte minden szakmában elvárás, de legalábbis előny az egyén számára az idegen nyelv/nyelvek ismerete. A második, illetve további nyelvek sikeres elsajátításában nem elhanyagolható szempont, hogy mely életkorban nyílik erre lehetősége az egyénnek. A tapasztalatok azt mutatják, hogy minél fiatalabb korban – lehetőleg gyermekkori – találkozunk a második nyelvvél, annál nagyobb az esély az anyanyelvi szinthez közeli elsajátítására. A korai kétnyelvűségnek – annak függvényében, hogy mikor és milyen körülmények között sajátítja el a gyermek a nyelveket – két alapvető formáját különböztetjük meg. Szimultán kétnyelvűség esetén a gyermek születésétől kezdve párhuzamosan tanulja a nyelveket. Szekvenciális kétnyelvűség esetén a második nyelv elsajátítása az első nyelv elsajátítása után, de még kisgyermekkorban kezdődik, jellemzően szervezett keretek között. A szimultán kétnyelvűség meghatározója a szűkebb és tágabb értelemben vett család, a szülők anyanyelve, a családon belüli nyelvhasználati szokások, a társadalmi háttér és az adott nyelvek presztízse. A szekvenciális nyelvsajátítás az adott korosztálynak megfelelő, a gyermek érdeklődését felkeltő és szinten tartó játékos módszerekkel érhető el. Anyaggyűjtés: megfigyelés, interjúk, saját tapasztalatok.

DR. JUHÁSZ MÁRTA:

Tanuljunk másképp! Innovatív módszerek a nyelvoktatásban

Dr. Juhász Márta egyetemi adjunktus

Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ Óvó- és Tanítóképző Tanszék

juhasz.marta@btk.ppe.hu

Az idegennyelv-oktatásban az utóbbi évtizedekben három meghatározó fejlesztési tendencia érvényesült: a kommunikatív szemlélet, amely a mindennapok pragmatikus nyelvhasználatát helyezte előtérbe; az interkulturális szemléletmód, melynek célja, hogy a nyelvtanuló képes legyen idegen nyelven közvetíteni a különböző kulturális és nyelvi héttérrel rendelkező egyének között; valamint az ún. tartalom- és kompetenciaalapú nyelvoktatás, amelynek filozófiája szerint a nyelvtanulás akkor a leghatékonyabb, ha a nyelv nem tárgy, hanem a tartalom átadására szolgáló eszköz. Milyen azonban a mai modern nyelvoktatás? Véleményem szerint a használható nyelvtudásra helyezi a hangsúlyt, és módszereiben az innovatív tananyagok és -eszközök, valamint tanulásszervezési formák és módok alkalmazásával igyekszik elérni a kitűzött célt, vagyis kulcsszava a sokféleség és sokszínűség. Az előadás bemutatja azokat az innovatív módszereket, reformpedagógiai lehetőségeket, amelyekkel a nyelvpedagógus eredményesen tudja fejleszteni a nyelvtanulók különböző kompetenciáit, továbbá a tanulóközpontú, cselekedtető, témaorientált, felfedező, szemléltető, érzékelő, dramatikus, autonóm tanulásra ösztönző módszereket változtatva fenntartja a figyelmet, az érdeklődést, és motiválni tud. Az új módszerek alkalmazása természetesen a nyelvpedagógus szerepét is megváltoztatja a nyelvoktatás folyamatában.

KISNÉ DR. BERNHARDT RENÁTA/KRIEGEL ZSÓFIA:

„Tyúkanyó vagy rakétakilövő”? Avagy főiskolai hallgatók nézetei a pedagógus szerepéről

Kisné Dr. Bernhardt Renáta főiskolai tanársegéd

Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti és Pedagógiai Kar

Kriegel Zsófia főiskolai hallgató

Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti és Pedagógiai Kar:

A XXI. században az értékideák folyamatos változása tapasztalható a családok életében, valamint a köznevelés professzionális intézményi rendszerének elméletében és gyakorlatában is. Ezek a változások nemcsak új oktatási tartalmak létrehozását generálják, hanem a pedagógusszerep újrafogalmazását is szükségessé teszik. Mind az óvoda, mind az iskola színterén olyan korszerű, variabilis megoldási metódusokkal kell a pedagógusnak rendelkeznie – a tradicionális kompetenciákon kívül –, melyek képessé teszik az újszerű helyzetek innovatív megoldására, s egyben segítik az állandó megújulásban is (Varga, 1998; Ferenczy, 2009; Szabó, 2015; European Commission, 2012).

Empirikus kutatásunk során kvalitatív módszert, metaforavizsgálatot alkalmaztunk. A kutatási eszköz választását indokolta, hogy a metaforaalkotás segítségével megközelíthetőbbé válnak a még tudatosá nem vált élmények, a nehezen megfogalmazható nézetek (Szivák, 2002). Vizsgálati alanyaink között tanító és óvodapedagógus szakos hallgatók (n=50), valamint alsó tagozatos és óvodás gyermekek szülei szerepelnek (n=50). Kutatásunk arra irányul, hogy feltárjuk a hallgatók tanító/óvodapedagógus szerepére vonatkozó nézeteit, s ezáltal betekintést nyerjünk személyes értékorientációjukba, megismerjük az önmagukról alkotott képüket, önreflexiójukat. További céljaink közé tartozik a szülők pedagógussal szembeni elvárásainak feltérképezése, s ezen elvárások összevetése a pedagógusjelöltek szerepattitűdjével.

Eredményeink alapján eltérést látunk a két szak hallgatóinak koncepcióira vonatkozóan, tekintettel arra, hogy a pedagógus tervező/szervező/irányító szerepe, a tudás- és ismeretközvetítés motívuma hangsúlyosabban jelenik meg a tanítói mintán, míg az óvodapedagógusok esetében a lélekközvetítő/értékközvetítő szerep dominál. Kutatásunk jelenlegi fázisában bizonyos egyezés körvonalazódik az óvodapedagógus szerepének megítélésében a szülők és az óvodapedagógus hallgatók metaforái alapján. A tanítói mintában kevésbé homogén a válaszok összetétele a pedagógus személyére és feladataira vonatkozó elvárások tekintetében.

KORDA ESZTER:

Epika-projekt hetedik osztályban: a Szent Péter esernyője és a populáris ifjúsági irodalom találkozása a kézművesasztalon

Korda Eszter kutatótanár

Veres Pálné Gimnázium, Budapest

eszter.korda@gmail.com

Egy budapesti, belvárosi iskolában a hatosztályos gimnázium első tanévében A köszívű ember fiai és a Szent Péter esernyője elemzése előtt az epikaelemzés bevezetéseként minden tanuló olyan regényből készíthet projektumot, amelyet szabadon választott. Ez bemutatkozás az osztály előtt, a tárgyak kiállítása pedig bemutatkozás új osztályként az iskola előtt. A projektmunkák otthon zajlanak, nem iskolaidőben, ezzel párhuzamosan a tanórákon a Szent Péter esernyője című Mikszáth-regényt szintén projektmunka formájában dolgozzuk fel közösen, nagy csoportban. Nagyon tanulságos a két tárgy (természetesen az esernyő) elkészítése közben felmerült elemzési szempont, amelyre a szakirodalom az utóbbi évtizedek alatt sem tért ki. A tárgy készítése egyedi nézőpontot ad a regényhez, sajátot, amellyel a diák elszámíthatja a regény régies nyelvezetének szövegét. A projektterv bemutatása a pedagógus kettő minősítésre készülő portfólió része.

KOVÁCS EDINA:

Az óvodapedagógusok jellemzői a továbbképzések tükrében

Kovács Edina

Debreceni Egyetem, Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar

Az, hogy a korai gyermekkori nevelés kulcsfontosságú – egyebek mellett a társadalmi hátrányok mérséklésében –, és emiatt a gyermekekkel foglalkozó szakemberek képzése is kiemelt jelentőségű, mára Európa-szerte egyértelmű tény. Az OECD például 2001-ben tette közzé, „Starting Strong: early childhood education and care” címmel az erről szóló tanulmányát. Ugyanakkor az óvodapedagógusok státusza felemás képet mutat: a nemrég bevezetett pedagógus-életpályamodell például számukra is előrelépési lehetőséget jelent, a hivatás gyakorlásához szükséges hároméves főiskolai képzés viszont megnehezíti ugyanezt. Jelen előadás egy regionális kutatásra alapozva – a Debreceni Egyetem vonzáskörzetében felvett, 1056 válaszadó adatait tartalmazó adatbázis segítségével – vizsgálja, hogy mi jellemzi az óvodapedagógusokat, amennyiben az általános és középiskolai tanárokkal hasonlítjuk össze őket. Az adatok azt mutatják, hogy társadalmi státuszuk – például anyagi helyzetük vagy házasitásuk végzettsége – kedvezőtlenebb, viszont igen aktívak a továbbképzések tekintetében, és néhány vonatkozásban inkább alkalmazkodtak a szakmai elvárásokhoz, mint a magasabb oktatási szinteken dolgozó tanárok.

DR. KOVÁCSNÉ PAPP SZILVIA:

Jelenlét és dialógus a pedagógiai szituációban

Dr. Kovácsné Papp Szilvia magyartanár

Vörösbényi Általános Iskola Balatonalmádi

Előadásomban abból a gondolatból indulok ki, hogy a tanóra dialogikus helyzet. A jelenlét számára, amely a tanításhoz, az értékek közvetítéséhez a tudás megképződéséhez, a tanítás befogadásához szükséges nyitott állapot, a dialogikus helyzet kedvező. A dialógust a tanítás-tanulás-nevelés folyamatának középpontjába helyezem, és ebből a nézőpontból értelmezem az értékközpontú nevelést. A tanóra mint a párbeszéd megvalósulására tekintek. A párbeszéd fogalmának különféle, tágan értelmezett megközelítéseit végiggondolva eljuthatunk egy olyan párbeszédfogalomhoz, amelyben a tanítás-tanulási folyamat valódi párbeszédként értelmezhető. E párbeszédfogalom körvonalazásához Martin Buber *Én és te* és *A beszédek a nevelésről* című esszéinek gondolatait értelmezem. Szemléletem és tanítási tapasztalataim szerint ez a pedagógiai értelemben optimálisnak tekinthető valódi, *Én –Te* párbeszéd az értékátadás dinamikájának alapstruktúrája kell, hogy legyen, hiszen a tanítás a maga eredeti természete szerint dialógus. Ez a valódi dialogikus helyzet teremti meg az értékek átadásának lehetőségét. A tanítás a tanár és a diák párbeszéde, azaz – a buberi értelemben vett – találkozása. A tanóra dialogikus helyzet. A tanórák során azonban gyakran mégsem alakul ki valódi dialógus sem tanár és diákjai, sem a diákok és a tantárgy között. (Érintem itt a párbeszéd megvalósulásának vizsgálatában Herbszt Mária és Antalné Szabó Ágnes azon diskurzus kutatásait, amelyek a tanulói megszólalások és a tanári beszéd arányát vizsgálják.) Párbeszéd hiányában pedig az értékek közvetítése is csorbul. Ha nincs valódi párbeszéd, akkor nem lehet valódi érték közvetítés sem.

Bemutatok néhány, saját tapasztalatomból származó, az élménypedagógia módszertanához köthető és a tanórai keretek között megvalósítható módszert, amelyek véleményem szerint segítik az értékek közvetítését, teret, indító lépést adnak a tanórai valódi dialógus megvalósulásához. Végül értelmezem a tanóra vonatkoztatva az ontológiai mellérendeltség és a szituatív alárendeltség egymással szimmetriában lévő fogalmait. E fogalmi keretben a valódi dialógus megközelítésére is kísérletet teszek.

KÖRMÖCI KATALIN

16 éve vezettük be az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramját - eredmények és gondok a megvalósításban

az Óvodai Nevelés szakmai-módszertani folyóirat főszerkesztője

ny. mestertanár (ELTE-TÓK),

Pető András Főiskola

Az adatgyűjtés egy kutatás része, amely az Óvodai nevelés országos alapprogramja szellemiségének megvalósulásáról ad adatokat számunkra.

Kutatásunk a 19 éve megjelent Alapprogram azon elveit és szellemiségét vizsgálja, amely korrelál, illetve nem változott a 2012-es Korm. Rendeletben sem.

Kutatás alaptémája:

Az óvodás gyermekek mindenképp felett álló érdekeit képviselő nevelőmunka megvalósulása az óvodában.

Az adatgyűjtés indítékai

A téma problematikája tetten érhető volt:

- az Óvodai Nevelés szerkesztőségébe érkezett szakmai levelek, kérések, problémák felvetése során,
- az általunk szervezett Országos Óvodai Szakmai Összejövetelek résztvevői által kitöltött megelégedettségi kérdőíveken,
- a továbbképzések és előadások alkalmával a meglátogatott óvodák kollégái által megfogalmazottakban,
- a szaktanácsadó, tanfelügyelő és minősítő szakértő kollégák munkája során észrevételezett problémákban,
- a különféle továbbképzések során a résztvevők visszajelzéseiben,
- az óvóképzésben résztvevő hallgatók visszajelzései alapján.

A problémából levont következtetés:

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja (továbbiakban ONOAP) szellemiségének és elveinek érvényesülése a jelen gyakorlatban kívánni valót hagy maga után, szellemisége és a megvalósuló gyakorlat több területen nem korrelál egymással.

A fentiek alapján fogalmazódtak meg előadásom céljai:

- az őszinte válaszok feldolgozásával néhány olyan terület kiemelése, amelyek az óvodai nevelőmunka erényei és krízisterületei,
- ezen területek összevetése az ONOAP szellemiségével,
- az adatok és az ONOAP szellemiségének érvényesülése az esélyegyenlőség tükrében,
- és a válaszok adatainak következményeire való rámutatás gyermek, a jövő felnőttje számára.

LÁZÁR KATALIN:

A tehetség gondozás módszerei és gyakorlati alkalmazásuk lehetősége óvodában, általános iskolában

Lázár Katalin fejlesztő-, tehetségfejlesztő, drámapedagógus

„Kizárólag az a tanulás befolyásolja jelentősen az ember viselkedését, amely a felfedezésen alapul, és amely egy belső igényt elégít ki.” (Carl Rogers)

Előadásom tehetség elméletet és gyakorlatot tartalmaz (interaktív formában).

A tehetség, a kreativitás valamiféle gondolkodási és viselkedési mód, amely alkalmas új megoldások és szemlélet, új világok megtalálására. Jellemzője a divergens gondolkodásmód.

A tehetség összetevői: átlag feletti általános és speciális képességek, kreativitás, motiváció (+ pedagógus, társak, család, társadalom szerepe).

Előadásom az alábbi kérdéseket tekinti át:

1. Renzulli-Mönks tehetségmodell
2. Mikor valószínűsíthető először a tehetség?
3. A tehetséges gyerek „szűrése”, a tevékenység közbeni megfigyelés hangsúlyozása
4. A tehesség gondozás különböző formái, módszerei
5. A kreatív folyamat fejlesztése gyakorlati elemekkel, példákkal, ötletekkel, drámajáték gyakorlatokkal – interaktív módon (a közönség bevonásával)
6. A témához kapcsolódó szakkönyvek, honlapok ajánlása (saját könyveim is a témával kapcsolatban)

A kreativitás hangsúlyozása lényeges.

Céлом a kreativitás fejlesztésével, hogy a gyermekekben lappangó, nyiladozó tehetség (tehetségcsíra) felszínre kerüljön, megmutatkozzon, gyarapodjon, gondolkodásuk rugalmassá váljon.

Mi kell ehhez? – inger gazdag környezet, kreatív pedagógus, megfelelő szakember, sajátos attitűd, gondolkodásmód, a gyermekek „megkínálása” kihívást jelentő, sikerélményt nyújtó tevékenységekkel a mindennapi óvodai/iskolai életben.

A legfontosabb a lelki biztonság és a lelki szabadság biztosítása (nem szabadosság!) -> így a gyerek és pedagógus is átélheti a flow-élményt, a sikerélményt – ami „előbbre visz”.

Mit kínálok? – kreatív játékötleleteket, „kreatív gondolkodásmódot” – amely beépíthető a napi tevékenységekbe, tanórákba, projektekbe –figyelve a differenciálásra -- mindezzel különböző készségek, képességek fejlődnek.

Az alkotó tevékenységekben szerepet kap a kompetencia (alkalmasság) fontossága, ami lényeges szerepet játszik az önkontroll és az autonóm viselkedés kialakulásában.

A kreativitás egy egész életen át tud örömet biztosítani. Éljük vele!

DR. MAGYAR ÁGNES:

Gamifikáció az oktatásban

Dr. Magyar Ágnes tanársegéd

Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti és Pedagógiai Kar

magyar.agnes@abpk.szie.hu

A 21. század felgyorsult életritmus, az infokommunikációs eszközök rohamos terjedése és az élet minden területén való jelenléte korunk pedagógusai elé újabb és újabb kihívásokat állít. Prievara (2015) a 21. századi pedagógus legfontosabb képességei között említi a kollaborációt, a tudásépítést, az IKT használatot, a valós problémák megoldását és az innovációt, valamint a tanulók önszabályozási törekvéseinek támogatását.

A digitális korban felnövekvő nemzedék oktatása kapcsán a tanulásszervezési módszerek megújítása szükségszerűvé vált. A módszertani repertoár és a motiváció felkeltésének egy lehetséges útja a gamifikáció. A gamifikáció (magyarra játékosításként szokás fordítani) játékelemek alkalmazását jelenti nem játékos (pl. oktatási) környezetben a motiváció fokozására, mely a korszerű módszerek kiegészítőjeként egy eszközként működhet a tanulói aktivitás ösztönzésére és a kritikai gondolkodás fejlesztésére (Fromann és Damsa, 2016).

A tanulásszervezési módszer előnyeik között említendő a differenciálás lehetővé tétele akár egyénre szabott tananyag összeállításával, akár az értékelés kapcsán. További előnye, hogy közel áll a diákok mindennapi élmény- és eszközvilágához, növeli a versenyszellemet, az együttműködési készséget, motivációs eszközként szolgál (Barbarics, 2014). Nagyobb autonómiát tesz lehetővé a diákok számára, ami előny és hátrány is lehet egyben, ugyanakkor növeli a kreativitást. Amennyiben a célmeghatározás és a jutalmazási rendszer megfelelően működik, a tanuló képességei és a feladat nehézsége is lehetővé teszi az optimális terhelés kialakítását, akkor a tanulás eredményessége reményeink szerint növekedni fog, s egyre több diák részesülhet a flow élményében a tanulás során (Fromann, 2014).

Előadásomban az elméleti kérdések tisztázását követően néhány jó gyakorlatot és kezdeményezést szeretnék bemutatni a gamifikáció oktatásban történő alkalmazására vonatkozóan.

DR. MAGYAR ÁGNES:

Óvodáskorú gyermekek médiabefogadási szokásai

Dr. Magyar Ágnes tanársegéd

Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti és Pedagógiai Kar

magyar.agnes@abpk.szie.hu

Kulcsszavak: IK eszközhasználat, médiatudatosság, olvasás, óvodáskor

Multimediális világunkban az infokommunikációs eszközök kiemelt szerepet töltenek be a gyermekek személyiségfejlődésében, a család, az óvoda és az iskola mellett az egyik legjelentősebb szocializációs ágensnek számítanak. A média hatása a személyiségfejlődésre különböző területeken mutatkozik meg: pozitív vagy negatív életmódot, szerepet, személyiséget mutat be, mítoszt teremt és ideológiát közvetít. Mintát ad a népszerűséghez, a boldog élethez, a sikeressé váláshoz vagy a megszépüléshez. Az óvodás korosztály 21 százalékánál a példaképválasztásban a média a meghatározó. A képernyőn látottaknak alapvető érték meghatározó szerepük van, s a rajtuk vagy általuk felnövő gyermekek számára kordokumentumként funkcionálnak. Már a legkisebbekre is hat a médiatematizáció (a média beszéd témát és mintát ad a gyerekeknek), s minél inkább jellemző a gyermek életében a valódi közösségek (biztonságos, szerető családi háttér, barátok) hiánya, a média manipulációs hatásaival szemben annál kiszolgáltatottabb, továbbá az általa közvetített torz, erőszakos világ látványa késleltetheti a felnőtté válni akarást (Antalóczy Tímea, Kósa Éva és László Miklós, 2011).

Ma már nem az a kérdés, hogy tűrjük, tiltsuk vagy támogassuk a gyermekeknek az infokommunikációs eszközök használatát, hanem, hogy mi magunk, akár szülőként, akár pedagógusként megfelelő ismeretekkel rendelkezünk-e azok használatáról, működéséről, elegendő információnk van-e előnyeikről, hátrányaikról, tudjuk-e kontrollálni az eszközhasználat mennyiségi és minőségi mutatóit, s tudjuk-e ezeket az eszközöket integrálni a már létező nevelési, oktatási céljaink, elveink rendszerébe?

Előadásomban egy olyan kutatás fontosabb eredményeit mutatom be, melynek során óvodáskorú gyermekek médiabefogadási szokásait vizsgáltuk, különös tekintettel aztelevíziózásra, az infokommunikációs eszközhasználatra és az olvasásra. Vizsgáltuk az eszközhasználat mennyiségi és minőségi mutatóit, a médiatudatosságra törekvő mértékét és a szülői attitűdöket. A vizsgálatot óvodapedagógus hallgatók segítségével, óvodáskorú gyermekek szüleinek bevonásával, kvantitatív kutatási módszer révén, az írásbeli kikérdezés eszközével valósítottuk meg.

DR. MIKLÓS ÁGNES KATA:

Az intézményes nevelésen kívül. Magántanulónak lenni – választás vagy kényszer?

Miklós Ágnes Kata PhD főiskolai tanár

Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ Óvó- és Tanítóképző Tanszék

miklos.agnes.kata@btk.ppke.hu

A reformpedagógia második és harmadik szakaszában megjelent alternatív oktatás-nevelési módszerek között számos olyat találunk, melyek nem csak a szervezett, felülről irányított oktatás újragondolását, de esetenként az azzal való radikális szakítást is jellegzeteségeik között tudhatják. Sajátos, hogy az új alternatíváként megjelenő módszerek jelentős hányada valójában nem más, mint régi, akár az államilag szervezett és irányított oktatási-nevelési módszerek előtti megoldás, pontosabban annak felújított, a modern korhoz idomított változata. Olyan megoldásokat sorolhatunk

fel például ezek között, mint a technikai és pedagógiai újításokat alkalmazó összevont osztályos iskola, melybe a norvég iskolások 41%-a jár; az otthoni oktatás-nevelés, vagyis a homeschooling számos, elsősorban az Amerikai Egyesült Államokban alkalmazott változata; vagy akár a pedagógiai tanácsadó szolgálatként működő, 1969 óta létező Clonlara távoktatási módszer.

A felsorolt módszerek közös jellegzetessége az is, hogy elsősorban a „szükségből erényt” szellemisége jellemzi őket: olyan gyermekek oktatásával-nevelésével foglalkoznak, akik számára valamilyen meghatározott okból elérhetetlen a többségi oktatási-nevelési rendszer nyújtotta iskolatípus. Akár a többségi oktatási-nevelési rendszerrel való inkompatibilitás, akár az alternatív iskolák fizikai-földrajzi elérhetetlensége, akár a számos más ok egyike miatt Magyarországon is egyre többen választják az otthoni oktatás-nevelés valamelyik bevett változatát.

Szétágazó, sokdimenziós kérdéskör a magántanulóké. Túlságosan egyszerű lenne úgy tekinteni a magántanulói státuszra, mint a saját pedagógiai tájékozottságukban magabiztos szülők radikális megnyilvánulására, vagy a többségi iskolatípusba beilleszkedni képtelen tanulók „végső mentsvárára”, de akár úgy is, mint a különleges tehetségű gyermekek lehetőségére abban, hogy tudományos/művészi karrierjüket helyezték előtérbe az oktatás-nevelésben való részvétel helyett. A magántanulói státusz lehetősége ugyanis mindez együtt – és ennél több is egyben.

MOLNÁR BALÁZS:

A roma családok és az óvoda kapcsolata - szülői perspektívák

Molnár Balázs egyetemi adjunktus

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar, Gyermeknevelési Tanszék

molnarb@ped.unideb.hu

A referátum arra vállalkozik, hogy bemutassa annak a kérdőíves vizsgálatnak az eredményeit, amelyet 2016 februárjában 135 roma és 69 nem roma szülő részvételével szerveztünk a család, illetve a családi nevelés témájában. A vizsgálat során számos kérdés irányult a család – nevelési intézmény (óvoda) kapcsolatára is.

A kutatás célja volt, hogy feltérképezzük a roma és nem roma családok nevelési attitűdjét. A hatékony, inkluzív nevelésnek elengedhetetlen része a roma családok kulturális szokásainak ismerete. Az intézmény és a család sikeres együttműködése biztosítja a gyermek egyenletes fejlődését, ennek alapja, hogy az óvodapedagógus ismeri és tiszteli a család nevelési szokásait, kultúráját. Jelen előadásunkban az ezzel kapcsolatban nyert eredményeket mutatjuk be, elemezzük. A prezentáció során négy fő területet érintünk. Egyrészt vizsgáljuk a roma/nem roma szülők által óvodától elvárt értékeket, másrészt az intézményhez kapcsolódó konfliktusokat (óvodapedagógussal, más szülővel stb.), ezen kívül a szülő-gyermek-óvodapedagógus konstellációban is vizsgáljuk a kommunikációs folyamatokat. A három tényezőcsoport háttéréből kihagyhatatlan magának az óvodába járásnak a ténye, illetve azoknak az akadályoknak a vizsgálata, amelyek ezt megnehezítik.

A vizsgálati eredmények, reményeink szerint, szempontokat adnak arra, hogy miként lehet a család-óvoda kapcsolatrendszer romba kulturális háttérbe ágyazottan kezelni, a kommunikációt a két fő szocializációs színtér között optimalizálni.

A vizsgálat eredményeinek ismeretében a helyi óvodai programokat ki lehet/kell egészíteni a roma családok nevelési sajátosságainak az óvodapedagógustól/intézménytől elvárt ismeretével. A pedagógusok továbbképzésének alapja kell, hogy legyen a roma családi nevelési szokások, hagyományok ismerete, amely be kell, hogy épüljön a posztgraduális és alapképzés tananyagába. Az elsődleges források feldolgozása alapján előadásunkkal új és konvergáló elemekkel kívánjuk gazdagítani a roma nemzetiségi óvodapedagógus képzést is.

DR. NAGY GYÖRGY:

A kísérletezés szerepe a világ megismerésében

Dr. Nagy György egyetemi docens
Eszterházy Károly Egyetem, Comenius Campus
nagygyorgy@ekfck.hu

A megismerési képességek fejlesztése, azon belül a természettudományos megismerés elengedhetetlen feltétele a reál tudományok iránti érdeklődés, motiváció és tanulási cselekvés kialakításának. A megfigyelés, kísérletezés és mérés képességének kialakítása, és önálló használatának, fejlesztésének elsajátíttatása fontos feladatként jelentkezik mind az óvodai, mind a tanítói munkában, természetesen a gyerekek életkori sajátosságainak tükrében. Ezek közül a kísérletezés az a folyamat, amelyet a legtöbb gyerek szívesen végez, ez lehet a kapuhoz a kulcs, mely a természettudományok megszeretéséhez vezet. Az iskolai képzésben sajnos a megnövekedett tananyag és beszűkülő kontakt óraszám csak a megfelelő módszerekkel párosulva adhat kellő eredményt. Az oktatás konstruktív tanulásszervezési módja lehet az a módszertani feldolgozás, mely a kísérletezést hatékony elemévé teszi a megismerési folyamatnak. Feldolgozásra kerül az alkalmazhatóság és a hatékonyság kérdése az alsó tagozatos környezetismeret (természetismeret) oktatása területén, összehasonlítva a tanóra momentumait a klasszikus óravezetés elemeivel. Bemutatásra kerülnek kísérletek, melyeken keresztül nyomon követhető azon természettudományos ismeretek sora, melyek alapozása általuk az alsó tagozaton történt. Elemzés tárgyát képezi az, hogy az igazán hatékonyan tanuló diákok a konstruktivista módszert követik a gyakorlatban, ezért sikeresek, és a pedagógusok által alkalmazott módszerek egy része is konstruktivista tanulásfelfogású. Kulcsszavak: Természettudomány, megismerési képességek, kísérlet, konstruktivizmus.

NÁBRÁDINÉ DR. JURASEK IBOLYA:

Új helyesírás, régi kihívás

Nábrádiné Dr. Jurasek Ibolya tanszékvezető főiskolai tanár
Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ Óvó- és Tanítóképző Tanszék
jurasek.ibolya@btk.ppke.hu

Ahogy változik a körülöttünk lévő világ, úgy alakul át az iskolai tudás és műveltség fogalma is (Csapó 2002). Napjainkban a tömegkommunikáció és a modern információs-kommunikációs technikák használata következtében a kép(iség) egyre inkább átveszi az írott szó szerepét. A helyesírás presztízse, fontosságának megítélése e változó világban erősen csökkent. A magyar helyesírás történetének folyamatában az egymás után következő szabályozások őrzik elődeik hagyományait, miközben azokkal összhangban alakítják a rendszert, és teremtenek új szabályokat. Az előadás a tanító szakos hallgatók helyesíráshoz való viszonyát és helyesírásának színvonalát elemzi az új szabályzat, A magyar helyesírás szabályai 12. kiadása változásait is figyelembe véve.

NÉMETHNÉ DR. VARGA ANDREA:

Középpontban az olvasó – avagy a szövegértési kompetenciák fejlesztése

Némethné Dr. Varga Andrea egyetemi adjunktus

Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ Óvó- és Tanítóképző Tanszék

varga.andrea@btk.ppk.hu

Tantervekben rögzített követelmény, tanítók, magyar szakos tanárok elkötelezett, egyéni pedagógiai célkitűzése a biztos olvasási készség és jó szövegértés megalapozása; irodalomtanárok úgyszintén pedagógiai tevékenységük fokmérőjének tekintik az olvasás megszerettetését. Rendkívül fontos ez a könyvolvasás rohamos térvesztésének korában is. Az olvasóvá nevelésben az egyik legerősebb motiváló alap a szöveg megértése. Szépirodalmi szövegek esetén nemcsak az olvasás élménye, élvezete a cél, hanem az is, hogy a gyermek / az olvasó közelebb kerüljön az olvasottakhoz és azon keresztül önmagához és embertársaikhoz. Tágabb értelemben azonban (a szaktárgyak tankönyvi, ismeretterjesztő szövegeit tekintve) az olvasás mint a gondolkodás és a tanulás eszköze van jelen az iskolai oktatásban, tehát olyan olvasási és szövegfeldolgozási módszerekre van szükség, melyek lehetővé teszik, hogy a gyermeknek személyes köze alakuljon ki a tananyaghoz. Előadásomban olyan interaktív és reflektív tanulási technikákat és olvasási stratégiákat mutatok be, melyek mind az értő, mind a kritikai és a kreatív olvasást fejlesztik.

DR. PATOCSKAI MÁRIA:

Tantermen kívüli oktatási helyszínek a magyar és a szerb közoktatásban

Dr. Patocska Mária PhD főiskolai docens

Eötvös József Főiskola, Baja

patocska.maria@ejf.hu

Napjainkban a gyerekek többségének életvitelére jellemző, hogy a természetben eltöltött tevékenységeik túlzottan leszűkültek. A mögöttes okok között döntő jelentőségű, hogy bár főleg alsó tagozaton a legjobb tanterem a természet, mégis az iskolai ismeretek elsődleges forrása a pedagógus és a tankönyv, amely egy önmagában zárt, iskolai tudást közvetít. A természettől való fizikai eltávolodást tovább fokozza a gyerekek mindennapi szokásaivá vált számítógépes vagy tv-nézési szokások, amelyek túlzott fizikai passzivitást okoznak számukra, maguk után húzva a lelki és érzelmi visszafejlődést. Minél kevesebb a fizikai kapcsolat a gyerekek és a természetes környezet között, annál kisebb az esély a pozitív környezeti szemlélet kialakítására, amely kiindulópontja a környezettudatosság kiépítésének. Jelen írásban a szerzők a természetben történő oktatás szükségleteit, lehetőségeit, igényeit kutatják. Mindez kiegészül egy hazai és egy határon túli kérdőíves módszerét felhasználó kutatással, amelyet alsó tagozatos pedagógusok között végeztek. A kutatás rávilágít a tantermen kívüli oktatás jelenlegi helyzetére.

DR. PÁLFI SÁNDOR:

Tanítás, fejlesztés, nevelés - Melyik a magyar óvoda?

Dr. Pálfi Sándor egyetemi tanár

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar

palfis@ped.unideb.hu

Az elmúlt ötven évben nagyléptékű szakmai fejlődésen ment át a magyar óvodapedagógia szemlélete. A diktatúra tekintélyelvű előíró nevelési paradigmája az óvodai nevelést sem hagyta érintetlenül annak ellenére, hogy a gyermekléktan ebben az intézménytípusban volt képes leginkább a pedagógiai gondolkodást befolyásolni.

Az 1990 előtti magyar óvoda játék-munka-oktatás varázsszávaival determinálta a gyakorlatot, s ehhez didaktikai elemeket épített be a foglalkozások rendszerének kialakításakor. Az 1996 óta meghatározó és a gyermekközpontú szemléletet közvetítő Alapprogram pedig olyan tevékenységformákban gondolkodik, melyben a gyermek szükségleteinek kielégítése áll a központban. Sajnos sok éven keresztül nem volt külső szakmai ellenőrzése az óvodáknak (sem), így problémamentesen tovább maradt a gyakorlatban az Alapprogrammal ellentétes, korábbi iskola-előkészítői funkciót kielégítő módszertan. Az óvodapedagógusok gyermekbarát szándékait és az Alapprogram elvárásait vajon melyik úton lehet összehangolni legjobban? Ha a gyermek hiányait (melyek az életkorral történő összehasonlítással gyorsan kimutathatóak) egy korrekciós tanítással gyorsan egalizáljuk, vagy az általános képességek diagnosztizálása után egy precíz fejlesztési tervet (hiánypótlás, erősséggondozás) valósítunk meg a mindennapokban, vagy esetleg a gyermekek hajlamait elfogadó, érdeklődéséhez igazodó, a gyermek környezeti valóságából származó tevékenységek közös tervezésével, a mindennapi szociális életbe történő beillesztésével a nevelésre tesszük a hangsúlyt?

PIVÓK ATTILA:

A pedagógusok digitális kompetenciája és az ITK eszközök használata a gyakorlat során

Pívók Attila, tanár doktorandusz

Újlaki Általános Iskola, Budapest

pivok.attila@gmail.com

A pedagógusok digitális kompetenciája és az IKT eszközök használata a gyakorlat során

Az előadónak 16 éves szakmai tapasztalata van, melyet főállásban a közoktatásban szerzett és szerez, emellett a felsőoktatásban és a privát szférában is tanít. Tanulási folyamatának fontos állomása a doktori képzés, melynek során a pedagógusok tanulási szokásainak feltérképezésével az IKT szerepét is vizsgálja.

Az már nem kérdés, hogy az információs társadalomban és a felgyorsult világban a pedagógusok szerepe átalakulóban van. Fontos, hogy a fiatalok megtanulják tudatosan használni az IKT eszközöket és ebben tudjanak a tanárok segíteni. Az a kérdés, hogy vajon erre mennyire alkalmasak a ma pedagógusai, tudnak-e ebben adekvátan segíteni?

Jelen előadás azt szeretné bemutatni, hogy a gyakorlatban két pillér szükséges az IKT osztálytermi használatához. Az egyik az infrastruktúra, azaz milyen eszközökkel és ellátottsággal rendelkezik az intézmény. A másik a pedagógusok digitális kompetenciája. Ennek feltárására az előadó az ISTE (International Society for Technology in Education) 2000-ben és 2008-ban megfogalmazott kompetenciarendszerét vette alapul.

A bemutatásra kerülő vizsgálat első része egy általános iskola IKT eszközellátottságát veti össze egy országos reprezentatív mintával, azzal a kiemeléssel, hogy az eszközök felméréséből még nem következik, hogy az adott eszközöket használják-e, vagy azok csak az iskolai leltárban szereplő tételek.

A második részben a pedagógusok digitális kompetenciájának vizsgálati eredményeit ismerhetik meg, melynek során az attitűd, a tudás és a képesség is külön-külön górcső alá kerül. Ez több szempontból is fontos: egyrészt megmutatja a tanári gyakorlat jelenlegi állapotát, másrésztől a feltárt eredményekből levonható következtetések alapján meghatározhatóvá válhatnak a tudásbővítés szükséges fejlesztésének tartalmi, módszerei is a pedagógusképzésben, továbbképzésben.

PIVÓK LÁSZLÓNÉ GAJDÁR KLÁRA:

Elmélet és gyakorlat kapcsolatának dilemmái az óvodapedagógusok alap- és szakmai megújító képzésein

Pivók Lászlóné Gajdár Klára óvodai szaktanácsadó, tréner

Az előadó 40 év óvodai csoportban eltöltött pedagógusi életútjának, valamint 26 éve tartó folyamatos szakmai segítő, szaktanácsadói és gyakorlatvezetői tapasztalatai alapján mutat rá arra, hogy sürgős és fontos lenne a pedagógusképzésben az alapképzés során is megújítani a szaktárgyak és szakmódszertanok tartalmait, azokat összehangolt ütemezéssel és kellő időtartammal, szaktanári – szakvezetői kontroll mellett a gyakorlati képzésben is megjeleníteni!

Előadásom első részében hangsúlyozom, hogy az óvodás gyermek mindenekfelett álló érdekében az óvodapedagógus hallgatók alapképzésének országosan kidolgozott, korszerű, egységes általános alapokon és szerkezetben kell nyugodnia, hogy ne legyen esetleges az óvodai nevelés eredményessége egyik résztvevő számára sem!

Szólok a gyakorlóléleként szolgáló intézmények, óvodai csoportok személyi-tárgyi feltételeiről, különös tekintettel a szakvizsgálóval rendelkező mentor-óvodapedagógusok létszámáról, és általában a képzésben résztvevő gyakorlat- és szakvezetők szakmai alkalmasságáról, felkészültségéről!

Felvetem a képzésben érintett óvodapedagógusok-oktatók közös szakmai munkáját biztosító rendszeres kapcsolattartás szükségességét!

Rámutatok arra is, hogy az adott félévek gyakorlati feladataihoz elengedhetetlen a szaktantárgyi és módszertani előzmény, a szakszerű elméleti alap!

Előadásom második részében feltárom, hogy kiemelt figyelmet kell kapnia – a fentiekhez hasonlóan – a korszerű elmélet és gyakorlat kapcsolatának a posztgraduális kurzusokban és a szakmai megújító továbbképzéseken is!

Meg szeretném láttatni a szakmai fejlődés lehetőségeit a pedagógus továbbképzés, illetve a tudásmegosztás intézményen belüli és kívüli rendszereiben.

Ezt követően szeretném megosztani ismereteimet, tapasztalataimat az új típusú szaktanácsadás koncepciójáról, eddigi gyakorlatáról.

DR. SINKA ANNAMÁRIA:

A digitális történetmesélés integrálásának lehetőségei a pedagógusképzésben

Dr. Sinka Annamária, PhD tanársegéd

SZIE ABPK, Jászberény

sinka.annamaria@abpk.szie.hu

Az előadás első része a digitális történetmesélés irodalmi kurzusokban való alkalmazási lehetőségeit vizsgálja a tanító-, illetve az óvodapedagógus képzésben belül. Az Egyesült Államokban az 1970-es, 80-as években újtára induló módszerről hamar kiderült, hogy az oktatásban való felhasználása számos előnyt kínál (Robin, 2006), s eddig talán kevésbé kiaknázott területeket nyithat meg a narratív tevékenységek és a kommunikáció fejlesztéséhez. A módszer hatékonysága abban rejlik, hogy segítségével a történetmesélés egyszerű és pillanatnyi élménye egy olyan kreatív alkotói tevékenységbe ágyazódik be, ahol a személyes élmény közösségivé válhat, s jó alapot adhat az egyéni hang, vélemény, valamint a kritikai gondolkodás formálódásához. A tananyaghoz való kapcsolódás egyszerre azt is jelenti, hogy a történetek kiindulópontját a kurzus során kiválasztott irodalmi alkotások, illusztrációk, esetleg önállóan írt művek adják. Mivel egyértelműen arról van szó, hogy az irodalmi anyag feldolgozásához valamiféle teremtő tevékenységet alkalmazunk, ennek előnyei a tanulói (esetenként a tanári) motivációs szint megváltozásában is nyomon követhetők. A feladattal együtt járó újdonság, a cselekvésben rejlő öröm az intrinzik, más szóval önjuttalmazó motiváció (Dörnyei 2005, Nikolov 2016) elérését eredményezhetik.

Az előadás második fele a digitális írástudás technikáját alkalmazó hallgatókkal készült online kérdőíves kutatás eredményeit összegzi. A kutatás célja az volt, hogy felmérje a hallgatók véleményét a módszer hatékonyságáról. Többek között arra is rákérdezett, hogy a létrejövő produktumot saját alkotásnak tekintik-e a hallgatók, örömet ad-e a létrehozása, azaz létrejöhet-e a motivációs szint megváltozása, s ezzel együtt mélyebbé válhat-e a tanulás, megismerés folyamata. Az a kérdés is felmerült, hogy a korábban említett előnyök mellett a digitális írástudás támogatásához hogyan járulhat hozzá az alkalmazott módszer. A létrejövő alkotás összeállításához ugyanis szükséges az IKT alkalmazásának általános készsége (Brown, Bryan és Brown 2005), de információs műveltség szükségeltetik az előállítás szinte minden egyes fázisához, s a közzététel (Moodle LMS) folyamatához is.

DR. SZASZKÓ RITA:

A két tanítási nyelvű általános iskolai programok szülői szemmel

Szaszko Rita PhD főiskolai docens

Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti és Pedagógiai Kar

szaszko.rita@abpk.szie.hu

Az utóbbi másfél évtizedben a két tanítási nyelvű programok egyre inkább teret hódítottak a magyarországi alsó fokú oktatási intézményekben is. A két tannyelvű oktatás elterjedéséhez hozzájárulnak a szülői motivációk és ambíciók, annak ellenére, hogy gyakori dilemmaként merül fel bennük, hogy vajon a két tanítási nyelvű oktatás nem érinti-e károsan gyermekeik anyanyelvi kompetenciáinak fejlődését (Kovács, 2006). Mindezek alapján releváns kutatási kérdésként merül fel megvizsgálni azt, hogy az általános iskola alsó tagozatán két tanítási nyelvű programban tanuló gyermekek szülei hogyan vélekednek a képzésről, milyen attitűdök és elvárások jellemzik őket. Továbbá hogyan értékelik gyerme-

keik angol és anyanyelvi kompetenciáinak fejlődését, és milyen módon próbálják nyomon követni a nyelvi készségeik fejlődését. Végül, a nyelvfejlesztésen túl a szülők a két tannyelvű oktatás milyen egyéb hatásait, hozadékait érzékelik. E kutatás célja feltérképezni, hogy egy észak-alföldi magyar-angol két tannyelvű alsó fokú oktatási intézmény 1–4. osztályos tanulóinak szülei hogyan látják a program jellemzőit és annak eredményességét. E kisebb volumenű exploratív leíró kvantitatív kutatásban az adatgyűjtés eszköze papíralapú/online szülői kérdőív (N=101), az adatfeldolgozás módszere leíró statisztikai elemzés. Megállapítható, hogy a szülők jellemzően az iskolai eredmények alapján tájékozódnak gyermekeik nyelvi készségeinek fejlődéséről. A szülői aggályok az 1. évfolyamon érzékelhetőek a legintenzívebben, valamint döntően pozitív attitűd jellemző a vizsgálatban résztvevő szülőkre. Továbbá a szülők érzékelik, hogy a két tannyelvű oktatás gyermekeik interkulturális kompetenciáit is fejleszti. A kutatást a későbbiekben szülőkkel készített follow-up interjúk egészítik ki.

Kulcsszavak: két tanítási nyelvű oktatás, alsó tagozat, szülői attitűdök, nyelvi kompetenciák

DR. TÖLGYESSY ZSUZSANNA:

Árgyelus és a minyonok. Lehetséges-e szintézis a múlt, jelen és jövő közt?

Dr. Tölgyessy Zsuzsanna egyetemi adjunktus

Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Vitéz János Tanárképző Központ Óvó- és Tanítóképző Tanszék

Mit tanulhatunk a múlt hagyatékából? Mi legyen a válogatás alapja? Hogyan hozható közel a múlt tudása a mai gyerekekhez? Napjaink multikulturális világában hogyan választható szét a kisgyerekek számára a jó és a rossz? Hogyan közelítsünk a napjaink meséihez, az animációs rajzfilmekhez? Ezekre a kérdésekre igyekszik választ adni konkrét példákra, tapasztalatokra támaszkodva újabb dilemmák felvetésével az előadás.

TÜSKE-HEGEDŰS ANDREA:

Kérdésekkel a félelem ellen – Közelítések egy afrikai mese világához a tanórán és otthon Michel Ocelot Kirikou és a boszorkány...c. filmje alapján

Tüske-Hegedűs Andrea műfordító

Móra Kiadó, Vigília

Dolgozatom valójában „esettanulmány”, amelyben arra teszek kísérletet, hogy rekonstruáljam Michel Ocelot többszörös díjnyertes rajzfilmjének, a Kirikou és a boszorkány c. filmnek értelmező befogadását családi-baráti közegben, illetve iskolai keretben. Bár a konferencia leendő óvónőknek szól, nem haszontalan ráirányítani a figyelmet arra, hogy mit és hogyan nézünk meg gyermekeinkkel, illetve mennyire hagyjuk magukra őket filmnézés közben. Az audiovizuális írástudás és kritikai médiatudatosság képességeinek igényére és fejlesztésére hívja fel a figyelmet a mozgókép- és médiaismeret tantárgy bevezetést segítő dokumentum is, a hatályos jogszabály mellett. ¹

¹ „A mediális szövegértés és a kritikai médiatudatosság (szelektív, interaktív, kritikai médiahasználat) képesség-együttese nélkülözhetetlen egy olyan világban, amelyben az információk nagy része a tömegkommunikáció csatornáin keresztül éri el az állampolgárokat, akik azonban nincsenek a minimálisan szükséges audiovizuális írástudás és kritikai médiatudatosság képességeinek birtokában. ...”in Segédlet a mozgókép és médiaismeret bevezetéséhez ... www.nefmi.gov.hu/letolt/kozokt/mozgokep_es_mediaismeret.pdf (utolsó letöltés: 2012. május 13.)

Michel Ocelot: Kirikou és a boszorkány (1998, francia-belga-luxemburgi rajzfilm, 74 perc) c. rajzfilmje témája és művészi megformáltsága miatt is érdemes arra, hogy családi és baráti körben közösen megnézzük, sőt, beemeljük az alsó tagozatos tanítási folyamatba. A filmet alsó tagozatosoknak, elsősorban másodikosoknak és harmadikosoknak ajánljuk.

A film alaptörténete a legkisebb fiú története, akinek szülőfaluja nyomorúságos helyzetbe jutott: Karaba, a boszorkány elapasztotta az életető forrás vizét, és kíméletlenül „eltünteti” a falu megmentéséért sorra útnak induló férfiakat. A faluban azt beszélnek, mind felfalta őket. Kirikou-t egyetlen kérdés izgatja, ez a film tételkérdése: miért gonosz Karaba, a boszorkány? A kisfiú ennek a kérdésnek a nyomába ered, hogy megmentse társait és faluját a pusztulástól, és helyreállítsa a világ megbomlott harmóniáját.

Legalább két kapcsolódási pontról beszélhetünk a film és az aktuális iskolai tananyag között: az egyik környezetismeretből, a másik olvasásból. Környezetismeretből a vízről tanultakat gazdagítja és teszi plasztikusá azoknak az embereknek a viszonya a vízhez, akik Afrika száraz éghajlatú területein élnek. A vízhiány, a forrás elapadása a filmben ugyanis Afrikában hétköznapi valóság: elementáris szinten jelenti az élet fenyegetettségét. Olvasásból a magyar népmesékről tanultakat gazdagítja az afrikai motívumkincs, amely ponton érintkezik a magyar népmesehagyomány motívumrendszerével. A gyerekek számára ismerős motívumok jelennek meg a filmben: pl. a legkisebb fiú bátorsága és merészsége, a „dolgok végére járni” kíváncsisága, a félelem és megfélemlítés kegyetlensége, a segítő tárgyak jelenléte, a különleges helyszínek (hegy, folyó, föld alatti járat, a falu, a város), a különleges állatok szerepeltetése, a furfang, a csel, az okosság szerepe.

A felvezetés szerepe a ráhangolódás: mit is tudunk Afrikáról? Milyen országokat ismerünk? Milyen népeket? Milyenek az emberek? A falvak? A házak? A színek? A növények? Az állatok? Milyen az éghajlat? Van-e legendő élelem? Víz?

Ezután következett a 74 perces film megtekintése, ami intenzív figyelmet igényelt. Az „együtt nézés” szerepe és jelentősége nagyon fontos, amint nagyon érdekes az is, mennyire élményszerű megtapasztalni gyermeink intenzív koncentrációját és belső feszültségét, amely hol csöndben, hol felkiáltásban, hol nevetésben öltött testet.

A filmélmény után egy kérdéslánc, majd csoportmunka következik.

A kérdéslánc a biológus szemszögéből kérdez rá a víz szerepére és jelentőségére. A kérdések egymásra épülnek és egymásból következnek. Ezekről részletesen beszámolok az előadásban.

A csoportmunka négyes csoportokban zajlik. A négyféle feladat típusai: Rajzold le! Egészítsd ki! Magyarázd meg! Válaszolj! Az előadáshoz mellékelem az öt különböző feladatlapot.

A megosztás közös percei nagyon fontosak, hiszen így értékelhető az elvégzett munka, lehet örülni a megoldásoknak, és rá lehet kérdezni a hiányokra. Eközben szinte észrevétlenül kimondjuk, verbalizáljuk, sőt értelmezzük a látottakat. A félelem kialakulásának, elhatalmasodásának és feloldásának a lépéseit a gyerekek maguk járják körül, finoman irányítva vesznek részt benne, ami a feszültségek feloldásának szempontjából elengedhetetlen.

Meglátásunk szerint a film feldolgozásának és értelmezésének lépéseit és technikáját más filmek esetében is alkalmazni lehet.

VARGÁNÉ DR. NAGY ANIKÓ: **A külső világ élménye a gyermek számára**

Vargáné Dr. Nagy Anikó egyetemi adjunktus
Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar, Gyermeknevelési tanszék vnaniko@ped.unideb.hu:

A kora gyermekkorban a szabadban eltöltött strukturálatlan játék része a társas interakciók és az érzelmi jól-lét megteremtésének. A szabad levegőn töltött, nem a felnőtt által szervezett tevékenység hozzájárul a gyermek (és a felnőtt) fizikai erőnlétének növeléséhez, direkt tapasztalatszerzést biztosít a gyermek számára, ahol a gyermek aktív felfedező, növeli önállóságát, kockázatvállalásra bátorít. Fejlesztő hatással bír a gyermeki képzelőerőre, társas viselkedés alakulására, mások gondolatainak, cselekedeteinek kitalálására, a magabiztos személyiség fejlődésére, miközben fokozza a gyermeki kíváncsiságot és kreativitást. Primer tapasztalati mintázatot biztosít a gyermeknek, hiszen konkrét érzékszervi tapasztalatok híján hiányozni fognak a gondolkodást inspiráló ingerek, információk, tapasztalatok, benyomások és próbálkozások.

Előadásunkban bemutatjuk az erdei óvodák több évtizedes külföldi tapasztalatait. Ismertetjük azokat a gyakorlati impressziókat, amelyeket Svédországban tapasztaltunk az erdei óvodák mindennapjaiban (Vasteras, Svédország, 2015). Úgy véljük, az élményközpontú tapasztalatszerzés hazai gyakorlatát is gazdagíthatja a külföldi jó gyakorlat bemutatása.

Kulcsszavak: outdoor play, erdei óvoda, külső világ tevékeny megismerése